

Correctievoorschrift HAVO

2019

tijdvak 1
maandag 06 mei
07.30 - 10.30 uur

Papiamentu

Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten in het bijgeleverde programma Wolf.
Zend de gegevens uiterlijk dinsdag 28 mei 2019 elektronisch naar het ETE.

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Een beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 30, 31 en 32 van het Landsbesluit eindexamens vwo-havo-vsbo d.d. 23-06-2008, PB 2008 no 54.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van bovenvermelde artikelen van het Landsbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het ETE (Examenbureau).
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;

- 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan een voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd worden, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan een antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar een keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dit examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij dient de fout of onvolkomenheid wel mede te delen aan het ETE. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen door het ETE rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer. Dit cijfer kan afgelezen worden uit omzettingstabellen die beschikbaar worden gesteld na bepaling van de definitieve cesuur door het ETE.

3 Vakspecifieke regels

Voor het vak Papiamentu HAVO zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

1 Teksten met vragen

- 1.1 Bij de beoordeling van antwoorden op open vragen worden, gelet op de aard van de opgaven, geen punten afgetrokken voor spelfouten. Voor idiomatische en grammaticale oneffenheden geldt hetzelfde, tenzij het antwoord er minder juist of zelfs fout door wordt.
- 1.2 Bij enkele open vragen wordt aangegeven dat de kandidaat zich aan een bepaalde antwoordlengte moet houden. Indien de kandidaat bij een dergelijke vraag een antwoord geeft dat inhoudelijk volledig goed is en dat strikt, dus zonder enige overschrijding, binnen de gegeven antwoordlengte valt, *kan* daarvoor een extra deelscore van 1 scorepunt toegekend worden. Dit wordt in het beoordelingsmodel aangegeven.

2 Samenvatting

- 2.1 De beoordeling van de samenvatting geschiedt aan de hand van een overzicht van de in de opdracht gevraagde informatie-elementen.
- 2.2 Bij het toekennen van het aantal scorepunten aan de informatie-elementen dient gelet te worden op de inhoud, samenhang en formulering:
 - Inhoud: de informatie-elementen dienen inhoudelijk correct te worden weergegeven.
 - Samenhang: indien de kandidaat een aantoonbaar onjuist verband legt tussen twee informatie-elementen, dienen aan één van beide, afhankelijk van de gemaakte fout, geen punten te worden toegekend.
 - Formulering: de weergave van de informatie-elementen moet begrijpelijk zijn voor een lezer die de uitgangstekst niet kent.
- 2.3 Voor spelfouten worden geen punten afgetrokken. Hetzelfde geldt voor idiomatische en grammaticale oneffenheden, tenzij een inhoudselement er minder juist, minder volledig of zelfs fout door wordt.
- 2.4 Het is de kandidaat toegestaan het genoemde maximumaantal woorden in de samenvattingsopgave met 10% van het aantal toegestane woorden te overschrijden. Indien door de kandidaat het aantal toegestane woorden met meer dan 10% wordt overschreden, worden voor de grotere overschrijding per vijf woorden 2 scorepunten afgetrokken. Zie verder het beoordelingsmodel.

Voor dit centraal schriftelijk examen Papiamentu HAVO eerste tijdvak 2019 kunnen maximaal 50 scorepunten worden behaald. Het examen bestaat uit een tekst met 21 vragen en een tekst met een samenvattingsopdracht.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Alle open vragen moeten in het Papiamentu beantwoord zijn.

De antwoorden op de open vragen dienen uiteraard beoordeeld te worden op basis van hetgeen in Algemene regels 2.3.3 vermeld wordt.

Teksto 1 Dikon nos muchanan ta hunga ménos i ménos?

1 B

2 maximumscore 2

parti	suptítulo
I	Situashon aktual
II	Preokupashon
III	Fenómeno pekuliar
IV	Imperfekshon

Indien 4 kopjes juist 2

Indien 3 of 2 juist 1

Indien minder dan 2 juist 0

3 C

4 maximumscore 2

Voorbeelden van een juist antwoord:

- ... a topa ku e (pueblo di) Baining 1
- ... a/ta regresá desapuntá / kurason kibrá / desilushoná / deprimí. 1

NB: Alleen de eerste 10 woorden beoordelen.

5 A

6 D

7 maximumscore 2

opshon	korekto	inkorekto
Afortunadamente		X
De echo	X	
Finalmente		X

Indien 3 kruisjes juist 2

Voor elke fout geplaatst kruisje 1 scorepunt aftrekken.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 D

9 maximumscore 1

nan destino ta un símbolo pa nos tempu

NB: Alleen dit zinsgedeelte mag geciteerd zijn.

10 B

11 D

12 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord:

... bentaha di hungamentu (pa mucha).

NB: Alleen de eerste 5 woorden beoordelen.

13 B

14 C

15 maximumscore 2

- den parti I i den parti V

2

NB: Voor elk ontbrekend of fout genoemd deel 1 scorepunt aftrekken.

16 B / D

17 A

18 maximumscore 2

Drie van de volgende woorden voor 2 punten:

- envolví
- pesimista
- preokupá
- realistiko

NB: Voor elk ontbrekend of fout genoemd woord 1 scorepunt aftrekken.

19 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord:

Nan no ta duna nan yunan un bon ehèmpel pa ku hungamentu. / Niun di dos no ta stimulá hungamentu di nan yunan. / No ta den nan kultura pa stimulá hungamentu liber/pafó.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 2

Ta drecha relashon sosial i konektivitat/union den bario.

- Indien alle 3 de onderstreepte elementen genoemd
Voor elk ontbrekend of fout element 1 scorepunt aftrekken. 2

*NB: Elementen genoemd uit de slotzin van het fragment (Ademas, ...) zijn niet goed, want die zeggen niets over de effecten 'riba bisindario'.
Alleen de eerste 10 woorden beoordelen.*

21 maximumscore 3

Voorbeelden van een juist antwoord:

- E teksto prinsipal ta kaba ku un tono mas pesimista / ta duna un bista di futuro (mas) pesimista / ta musta prinsipalmente riba e bandanan negativo di falta di hungamentu, 1
- miéntras fragmento 2 ta mas positivo/optimista tokante e posibilidat pa reintrodusí hungamentu / pa hasi hungamentu importante atrobe. 1
- Indien inhoudelijk juist antwoord, niet langer dan 30 woorden 1

NB: De onderbouwing mag ook ingaan op bijv. de positieve 'sí, sí, sí' antwoorden in alinea 2 als reactie op de vragen van alinea 1 van het fragment.

*Maximaal 1 scorepunt toekennen voor een antwoord als:
E teksto prinsipal ta mas pesimista ku fragmento 2.*

Teksto 2 E otro banda di e pantaya

22 maximumscore 21

*In een goede samenvatting (220 woorden) moeten de volgende informatie-elementen opgenomen zijn. Verdeling van de deelscorepunten over de verschillende elementen is hierbij aangegeven. Het onderstaande is een voorbeelduitwerking. ***Uitwerkingen in andere bewoordingen met gelijke strekking zijn uiteraard ook mogelijk.****

investigadó i loke nan te investigá

(max 2p)

- Tanya Goodin i Naomi Cijntje 1
- ta investigadónan riba tereno di adikshon digital. 1

OF

- Durante un seminario na Kòrsou, (e investigadónan) Tanya Goodin i Naomi Cijntje 1
- lo papia tokante problemátika di adikshon digital. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

konstatashon

(max 2p)

- Nan a/ta konstatá ku awendia, 1
- e pantaya a para bira un opseshon pa hopi hende. / e adikshon digital akí ta un problema grandi (tambe na Kòrsou). 1

kousa

(max 5p)

- Un di e kousanan ta e oumento di medionan sosial (ku ta pone ku wakmentu di pantaya tambe ta krese). 1
- Mayor ta permití/stimulá hóben netamente pa ta digitalmente aktivo. 1
- Mayor tampoko no ta duna e bon ehèmpel. / Mayor mes tambe ta tras di pantaya masha. / Mayor no ta duna nan yunan tur e atenshon ku nan tin mester. / Na kas apénas ta papia ku e muchanan. 1
- (Un di e kousanan primario di e problema lo por ta e echo ku) hende ta sinti insuficiente kontakto ku otro (i pues ta haña un konekshon ku nan pantaya). 1
- Opsommend element (zoals: ademá, tambe, otro, tampoko) 1

konsekuensia

(max 6p)

- E hóbennan ei no tin konekshon mas ku otro, / (Remplaso di konekshon sosial pa un aparato) ta trese (un) isolashon sosial, 1
- ku por kondusí (atrobe) na diferente problema mental. 1
- Ta surgi un insensibilidat, 1
- ku por kondusí na mas agresividat i kriminalidat pisá (den bida real). 1
- Ta desaroyá un persepsjon di mundu kompletamente deformá/distorshoná. 1
- (Por último, adikshon digital) por kondusí tambe na problema di salú físiko. 1

aserkamentu

(max 4p)

- E investigadónan ta indiká ku mester duna masha informashon na skol. / Mester konta mucha tokante adikshon digital i e peligernan di esaki. 1
- Mester traha prinsipalmente riba prevenshon/konsientisashon di adikshon digital. 1
- Tin ku siña mayor kon eduká nan yunan (den e sosiedat di awendia). 1
- Ademá, ta boga pa pone e problema di adikshon digital mas altu riba agènda polítiko. / (Gobièrnu) mester regulá awor mas tantu pa seguridat di medionan sosial. 1

konklushon general

(max 2p)

- Mundialmente tin kada bes mas atenshon sí pa adikshon digital. / Ta un kuestion di tempu promé ku lo rekonosé adikshon digital universalmente komo problema (di salú i di sosiedat). 1
- I ku esei, aserkamentu di e problema (sigur sigur) lo lanta mihó for di tera. 1

**Regeling met betrekking tot overschrijding van de woordgrens
(220 woorden) van de samenvatting**

Tel het exacte aantal woorden. Voor de eerste overschrijding met 22 woorden dienen geen scorepunten te worden afgetrokken. Voor elke volgende overschrijding dienen per 5 woorden steeds 2 scorepunten te worden afgetrokken tot een maximum van 21 scorepunten. De toepassing van de aftrekregeling kan nooit leiden tot een negatieve score bij deze samenvattingsopgave. De minimum score voor de opdracht is 0 punten.

Schematisch:

<i>t/m 242 wrd</i>	<i>0 pnt aftrek</i>
<i>243 - 247 wrd</i>	<i>2 pnt aftrek</i>
<i>248 - 252 wrd</i>	<i>4 pnt aftrek</i>
<i>253 - 257 wrd</i>	<i>6 pnt aftrek</i>
<i>258 - 262 wrd</i>	<i>8 pnt aftrek</i>
<i>263 - 267 wrd</i>	<i>10 pnt aftrek</i>
<i>268 - 272 wrd</i>	<i>12 pnt aftrek</i>
<i>273 - 277 wrd</i>	<i>14 pnt aftrek</i>
<i>278 - 282 wrd</i>	<i>16 pnt aftrek</i>
<i>283 - 287 wrd</i>	<i>18 pnt aftrek</i>
<i>288 - 292 wrd</i>	<i>20 pnt aftrek</i>
<i>vanaf 293 wrd</i>	<i>21 pnt aftrek</i>